

DEKLARACIJA

NACIONALNIH SAVETA NACIONALNIH MANJINA I NEVLADINIH ORGANIZACIJA O PRIMENI OKVIRNE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA I POVELJE O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA U SRBIJI

Povodom održavanja konferencije „ Primena Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Evropske Povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima u Srbiji - Rezultati monitoringa i preporuke sa posebnim osvrtom na obrazovanje i učešće manjina u javnom životu “

**Novi Sad, 28. novembar 2009. godine
Skupština AP Vojvodine**

1. Mi, predstavnici nacionalnih saveta nacionalnih manjina, predstavnici nacionalnih manjina i nevladinih organizacija u Srbiji, okupili smo se da bismo ocenili dosadašnju primenu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina (u daljem tekstu „Okvirna konvencija”) i Povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima (u daljem tekstu „Povelja”) u prvoj deceniji njihovog stupanja na snagu u Srbiji. Procenili smo da je doprinos pomenutih instrumenata u zaštiti manjina i manjinskih prava u Srbiji velik i zaključili da je monitoring obe konvencije pružio uvid u relevantne probleme manjina u Srbiji, te da su oba instrumenta postala bitna referenca za rasprave o manjinskim pravima u Srbiji.

2. Okvirna konvencija i Povelja su stakle ugled značajnih zagovaračkih sredstava i doprinele su podizanju svesti i raspravama o međunarodnim standardima za zaštitu manjinskih prava u Srbiji i uticale na taj način na nov pristup zaštiti prava manjina.

3. Prema popisu iz 2002. godine, bez podataka stanovnika na Kosovu i Metohiji, Srbija beleži prisustvo 22 nacije i etničke grupe, što ukazuje na elemente multikulturnog društva. Zaštita manjina je jedna od ključnih vrednosti u Ustavu i zakonskom okviru Srbije, a predstavnici nacionalnih manjina uživaju zadovoljavajuće standarde u oblastima kojima se štiti njihov identitet: kultura, informisanje, obrazovanje, službena upotrebe jezika, vera, sa napomenom da se ostvarivanje prava nacionalnih manjina ostvaruje u većem stepenu u Pokrajini nego u ostalim delovima Srbije. Dosadašnja praksa pokazuje da je zaštita manjina u Srbiji proces, na koji utiču društveni, politički, ekonomski i socijalni procesi.

4. Od 2002. godine kada je Savetu Evrope podnet prvi državni izveštaj o primeni Okvire Konvencije do danas, načinjeni su bitni pomaci u manjinskoj politici Republike Srbije, među kojima bi kao najznačajnije trebalo pomenuti donošenje Zakona za zaštitu prava i sloboda nacionalnih manjina i osnivanje nacionalnih saveta nacionalnih manjina. Po pitanju ratifikovanih međunarodnih ugovora, uspostavljen je transparentan odnos između predstavnika državnih organa i predstavnika nacionalnih manjina i nevladinih organizacija po pitanju dostupnosti izveštaja koji se podnose Savetu Evrope, prevoda mišljenja ekspertskih tela Saveta Evrope i rezolucija Komiteta ministara, organizovanja informativnih seminara na kojima je javnost obaveštena o ratifikaciji Okvirne konvencije i Povelje o jezicima i pozivanja pripadnika nacionalnih manjina i nevladinih organizacija da učestvuju u sastavljanju državnih izveštaja i za Okvirnu konvenciju i za Povelju. Relevantna ministarstva zadužena za ostvarivanje prava nacionalnih manjina generalno pokazuju kooperativnost prilikom održavanja skupova koje organizuju pripadnici civilnog sektora posvećenih međunarodnim standardima za zaštitu

nacionalnih manjina, pri čemu posebno treba istaći podršku i saradnju pokrajinskih organa, u prvom redu Sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine.

5. Od podnošenja drugog izveštaja za Okvirnu konvenciju i prvog za Povelju u 2006. godini, načinjeni su bitni pomaci u zakonskoj regulativi Srbije: doneti su Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, Zakon o zabrani diskriminacije i nova Uredba o Savetu Republike Srbije za nacionalne manjine. Načinjeni su pomaci u radu međuvladinih mešoviti komisija i usvojene brojne strategije, akcioni planovi i politička dokumenta namenjena poboljšanju položaja Roma, dok je na institucionalnom planu, umesto Službe za ljudska i manjinska prava, ponovo uspostavljeno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

6. Uz potpuno uvažavanje dosadašnjih pomaka u zaštiti manjina u Srbiji, mi potpisnici ove Deklaracije, koji smo bili uključeni u prvi i drugi ciklus praćenja primene Okvirne konvencije i prvi ciklus praćenja primene Povelje, smatramo da je potrebno uložiti dodatne napore da bi se uspostavljeni standardi za zaštitu manjina delotvornije ostvarivali u praksi. Deklaracija pruža perspektivu građanskog društva o uticajima Okvirne konvencije i Povelje, a njene preporuke usmerene su ka jačanju primene Okvirne konvencije i Povelje u narednoj deceniji i obezbeđivanju veće zaštite manjina u Srbiji.

8. U tom cilju, potpisnici ove Deklaracije apeluju da državni organi Republike Srbije do sledećeg ciklusa izveštavanja preduzmu sledeće mere, u pogledu Okvirne konvencije i Povelje:

U oblasti prava na informisanje na maternjem jeziku:

- Uskladiti postojeću zakonsku regulativu u oblasti medija u odnosu na manjine i obezbediti odgovarajuće uslove za adekvatno ostvarivanje prava nacionalnih manjina u ovoj oblasti: osnivanje i korišćenje vlastitih medija, izuzimanje manjinskih medija iz procesa privatizacije.
- Uspostaviti intenzivniju komunikaciju i konsultacije sa predstavnicima nacionalnih saveta prilikom donošenja svih važnih odluka u vezi sa programskim sadržajima, kadrovskim rešenjima i uopštim ključnim poslovnim odlukama upravnih organa RTV.
- Kontinuirano pratiti funkcionisanje manjinskih programa i kadrovske situacije u elektronskim i pisanim medijima na lokalnom i regionalnom nivou koji su u međuvremenu privatizovani.
- Posebnim sredstvima finansirati veći broj prevoda, sinhronizacija i titlovanja na jezik većinskog naroda, kao i druge jezike prisutne na teritoriji Srbije
- Prestati sa diskriminacijom **bosanskog** jezika u sredstvima javnog informisanja i obezbediti sandžačkim Bošnjacima potrebne uslove za informisanje na maternjem bosanskom jeziku kroz sufinansiranje i unapređenje u oblasti štampanih medija i izdavačke djelatnosti, adekvatniju zastupljenost na Javnom servisu formiranjem posebne redakcije na bosanskom jeziku pri RTS-u, kao i sufinansiranjem posebne produkcije pri Bošnjačkom nacionalnom vijeću, koja bi emitovala svoj program na lokalnim i regionalnim medijima.
- U cilju obezbeđenja adekvatnijeg informisanja na regionalnom nivou, područje šest sandžačkih opština u kojima su u najvećem procentu skoncentrisani sandžački **Bošnjaci** svrstati u jednu radiodifuznu oblast, a ne u dvije kako je to sada utvrđeno.
- Sprečiti kršenje stečenih prava **bugarske** nacionalne manjine na štampanje periodičnog časopisa za nauku kulturu i društvena pitanja „Most“ i časopisa za decu „Dugarče“, budući da je Ministarstvo za kulturu R Srbije, Novinsko izdavačkoj ustanovi „Bratstvo“ iz Niša ove godine uskratilo 75% budžeta .
- Dati podršku glasilima na **bunjevačkom** jeziku na lokalnom nivou.
- Omogućiti nacionalnom savetu **bunjevačke** nacionalne manjine da vrši prava i obaveze osnivanja i izdavanja «Bunjevačkih novina».

- Formirati **hrvatsku** redakciju u što skorijem roku na Radio Televiziji Vojvodine, omogućiti poboljšanje finansijskih i kadrovskih uvjeta produkcije hrvatskih manjinskih emisija na lokalnoj, regionalnoj i pokrajinskoj razini i inicirati osnivanje hrvatske redakcije na Radio Novom Sadu.
- Omogućiti funkcionisanje jedinog medija na **češkom** jeziku - „Radio Suncu – Glas Južnog Banata“, budući da na Konkursu za dodelu dozvola za radio i TV stanice, nije dobio dozvolu Republičke radiodifuzne Agencije nakon dugog niza godina svog funkcionisanja.
- Osnovati radio i TV redakciju na **nemačkom** jeziku za nemačku nacionalnu manjinu u Vojvodini.
- Omogućiti formiranje TV redakcije na **nemačkom** jeziku u okviru javne službe za informisanje RTS-radio, u Novom Sadu i na TV-Novici.
- Omogućiti reemitovanje programa na **rumunskom** jeziku Radio Televizije Vojvodina na teritoriji istočne Srbije, što do sada nije učinjeno.
- Uložiti dodatne napore i sredstva kako bi se kvalitet prijema zvuka i slike na **rusinski** jezik, kao i opšti tehnički standardi u elektronskim medijima, naročito u RTV podigli na korektan, odnosno zadovoljavajući nivo, imajući u vidu značaj javnog servisa za sve nacionalne manjine.
- Obratiti posebnu pažnju na učešće pripadnika **ukrajinske** nacionalne manjine u regulativnim telima i upravljanju medijima i konsultovati pripadnike nacionalnih saveta nacionalnih manjina prilikom pripremanja programskih šema i programa na jezicima manjina (ukrajinskom) što do sada nije bilo slučaj.
- Obezbediti sredstva za osnivanje i održavanje medija na rumunskom jeziku u centralnoj Srbiji i na taj način obezbediti ostvarivanje prava **vlaške** nacionalne manjine na informisanje na maternjem jeziku

U oblasti obrazovanja na maternjem jeziku i učenja maternjeg jezika:

- Uvrstiti izučavanje jezika sa elementima nacionalne kulture u obavezne predmete, budući da njegov izborni karakter utiče na broj učenika koji ga pohađaju.
- Otkloniti probleme prilikom nostrifikovanja diploma za studente koji su završili fakultete u matičnom zemljama.
- Rešavati status kadrova nacionalnih manjina koji se školuju u matičnim zemljama, odnosno problem njihovog zapošljavanja u Srbiji.
- Stimulisati tehničko i stručno obrazovanje na maternjem jeziku, kao i obrazovanje odraslih, imajući u vidu potrebu za novim znanjima i veštinama koje od svih stanovnika, a naročito onih koji su još poslovno aktivni iziskuju procesi pridruživanja Evropskoj uniji.
- Edukovati članove odbora za obrazovanje nacionalnih saveta da bi mogli u potpunosti da koriste svoje kompetencije, koje postojeći zakoni o obrazovanju omogućuju.
- Uspostaviti praksu redovnog preispitivanja nastavnih planova i programa iz predmeta: istorija, književnost, muzička i likovna umetnost, geografija na **albanskom** jeziku.
- Obezbediti adekvatne udžbenike na **albanskom** jeziku.
- Uspostaviti saradnju između Ministarstva prosvete i predstavnika nacionalnih manjina prilikom odlučivanja koji će se udžbenici, priručnici i nastavna sredstva koristiti na **albanskom** jeziku, uz mogućnost da predstavnik nacionalne manjine ima pravo na veto.
- Obezbediti uvoz udžbenika na **albanskom** jeziku iz Albanije.
- Uključiti predstavnike nacionalnih manjina prilikom otvaranja visokoškolskih ustanova (prilikom osnivanja fakulteta u Medveđi nijedan predstavnik lokalne vlasti iz redova **albanske** manjine iz Prepševa i Bujanovca nije učestvovao jer nije bio konsultovan).
- Omogućiti priznavanje diploma stečene na Prištinskom univerzitetu, kao i nostrifikaciju diploma stečenih u Albaniji i Makedoniji.
- Uvesti nastavu na **bosanskom** jeziku u osnovnom i srednjem obrazovanju u jedinicama lokalne samouprave u kojima je bosanski jezik u službenoj upotrebi, u skladu sa zakonom i obezbediti od strane države potrebne udžbenike i druga nastavna sredstva i učila za te potrebe.

- Obezbediti udžbenike na **bugarskom** jeziku u višim razredima osnovne škole i u srednjim školama koji se kvalifikuju kao ekonomski neopravdani zbog malog tiraža.
- Aktivirati lokalnu upravu u opštini Bela Crkva u rešavanju problema izučavanja **češkog** jezika.
- Omogućiti stalne dozvole za uvoz i uporabu svih potrebnih udžbenika i nastavnih sredstava iz Republike Hrvatske koji bi omogućili realiziranje nastave na svim razinama, dok Republika Srbija ne osigura prijevod i tiskanje udžbenika na **hrvatski** jezik i latinično pismo, a nakon toga i kao dopunu stručnu literaturu.
- U sklopu Učiteljskog fakulteta u Subotici organizirati studij za odgojitelje i učitelje na **hrvatskom** jeziku, i katedru za hrvatski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, u suradnji sa stručnim ustanovama iz Republike Hrvatske i Nacionalnim vijećem hrvatske nacionalne manjine.
- Sprovesti ankete u osnovnim školama po pitanju učenja **nemačkog** jezika sa elementima nacionalne i u slučaju dovoljnog broja organizovati pomenutu nastavu.
- U udžbenike istorije uvrstiti činjenice o stradanjima **Nemaca** u Jugoslaviji posle Drugog svetskog rata.
- Omogućiti učenje **makedonskog** jezika sa elementima nacionalne kulture u školama koje pohađaju učenici pripadnici makedonske nacionalnosti.
- Pokrenuti i ubrzati rešavanje zahteva u Ministarstvu prosvete koje su uputili predstavnici **rumunske** nacionalne manjine, a koji se odnose na samostalnost škole u Torcu i racionalizacije nastave u Osnovnoj školi „Koriolan Doban“ iz Kuštilja.
- Posvetiti veću pažnju profesionalnoj obuci kadrova koji predaju na **rumunskom** jeziku, kao i u oblasti informisanja i kulture, njihovom doškolovanju, usavršavanju, akreditovanju seminara, polaganju stručnog ispita na maternjem jeziku.
- Definirati način očuvanja izdvojenih odeljenja na **slovačkom** jeziku na pojedinim fakultetima, jer je nemoguće obezbediti potreban broj zaposlenih na jeziku manjina, kao uslov za akreditaciju programa na pojedinom jeziku manjina.
- Omogućiti alternativne načine učenja **ukrajinskog** jezika, na primer vikend nastavu, pošto se izučavanje učenja ukrajinskog jezika sa elementima nacionalne kulture u slučaju ove manjine nije pokazao dovoljno efikasnim.
- Omogućiti **vlaškoj** nacionalnoj manjini pravo na obrazovanje na rumunskom jeziku i pozvati na odgovornost lica koja njenim pripadnicima to pravo grubo onemogućavaju.

U oblasti službene upotrebe manjinskih jezika:

- **Mađarski** nacionalni savet se posebno zalaže za uvođenje strateškog pristupa državnih organa u pogledu daljeg ohrabrivanja upotrebe jezika i pisama pred sudovima i drugim organima vlasti, a usled kompleksnosti i međusobne povezanosti i uslovljenosti oblasti obrazovanja i službene upotrebe jezika i pisama nacionalnih manjina utvrditi kratko-, srednje- i dugoročne programe, mere i aktivnosti kojima se podiže nivo postojećeg stanja, odnosno usvojiti odgovarajuću strategiju sa akcionim planom za realizaciju ovog prava za svaki jezik manjine posebno, u bliskoj saradnji sa nacionalnim savetima nacionalnih manjina
- Prilikom obraćanja manjina državnim tijelima, osobito u upravnim i sudskim postupcima, podrži mogućnost slobodnog obraćanja na maternjem jeziku.
- **Mađarski** nacionalni savet posebno naglašava da u okviru promocije i podizanja nivoa svesti o višejezičnosti kao opšte vrednosti u organima i organizacijama, službama iz javnog sektora poseban naglasak staviti na razlikovanje pojmova prava pojedinca na upotrebu ličnog imena i imena svoje dece u odnosu na službenu upotrebu jezika i pisama nacionalnih manjina.
- **Mađarski** nacionalni savet ukazuje na neophodnost razlikovanja prava stranke da prati tok sudskih, odnosno administrativnih postupka na jeziku koji razume, u odnosu na upotrebu jezika i pisma nacionalne manjine kao službenog jezika, tj. jezika postupka.

- Službenu upotrebu jezika primjenjivati ne kao jednostavno prepisivanje s jednog pisma na drugo, već kao dosljednu upotrebu dvaju jezika različitih pisama.
- Omogućiti vođenje sudskih postupaka na **albanskom** jeziku u opštinskim sudovima za predstavnike albanske nacionalne manjine.
- Uvesti u službenu upotrebu **bosanski** jezik u opštinama Priboj i Nova Varoš.
- Omogućiti službenu upotrebu **bugarskog** jezika u aktima lokalnih samouprava, u mestima u kojima Bugari čine većinu stanovništva i u kojima je bugarski i zvanično priznat kao službeni jezik: izdavati uverenja, izvode iz matičnih knjiga rođenih, dvojezično ili na bugarskom jeziku. Predvideti troškove službene upotrebe bugarskog posebnom stavkom na republičkom nivou i adekvatno tome u budžetu lokalnih samouprava.
- Vratiti Dimitrovgradu stari tradicionalni naziv Caribrod i u tom smislu izmeniti Zakon o nazivu naseljenih mesta u R Srbiji.
- Uvesti u službenu upotrebu u Subotici i Somboru **bunjevački** jezik i prestati sa diskriminativnim stavovima i postupcima lokalne vlasti po pitanju negiranja bunjevačkog jezika kao posebnog jezika na teritoriji pomenute opštine.
- Posebnim programom mjera omogućiti veće uključivanje pripadnika **hrvatske** nacionalne manjine, koje bi što je više moguće odgovoralo procentualnom udjelu hrvatskoga stanovništva, u rad pravosudnih tijela, osobito pred predstojeći izbor sudaca i javnih tužitelja, kao i Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srbije, prije svega na područjima i u mjestima u kojima je hrvatski jezik u službenoj uporabi, uključujući i naselje Sot u Općini Šid
- U svakom naseljenom mjestu gdje živi **hrvatska** zajednica dosljedno sprovesti ispisivanje imena naselja i ulica na hrvatskom jeziku, ne prostim prepisivanjem na drugo pismo, već zadržavanjem izvornog naziva ukoliko on postoji.
- Omogućiti službenu upotrebu **makedonskog** jezika u slučajevima kada njegova upotreba ne zadovoljava pragove od 15% i 25%, ali kada je prisutan u dovoljnim brojkama u opštinama ili mesnim zajednicama.
- Upućivati stranke na mogućnost upotrebe **češkog** jezika prilikom dobijanja dokumenata i vođenja sudskih procesa na češkom jeziku.
- Omogućiti registarski upis i izdavanje dokumenata po pravopisu **nemačke** nacionalne manjine, ukoliko to stranka zatraži i ima dokaz o tome i ukazati na to pravo manjina službama koje rade u matičnim uredima, u policiji i školama.
- Doslednije primenjivati upotrebu tradicionalnih **rumunskih** naziva naseljenih mesta.
- U mestima u kojima je slovački jezik u službenoj upotrebi, omogućiti dostupnost obrazaca na srpskom i slovačkom jeziku, izdavanje dvojezične dokumentacije, poput ličnih karata, izvoda iz matične knjige rođenih, venčanih itd. i osposobiti zaposlene da mogu da vrše evidenciju imena i prezimena pripadnika **slovačke** nacionalne zajednice.
- Omogućiti ispisivanje **slovačkih** imena u matičnim knjigama na slovačkom jeziku i po pravilima slovačkog jezika.
- Uvesti **slovački** jezik u službenu upotrebu u mesnoj zajednici Slankamenački Vinogradi (opština Inđija) jer za to postoje uslovi.
- Omogućiti češće korišćenje **slovačkog** jezika u sudskoj praksi.
- Omogućiti korišćenje **slovačkog** jezika u radu skupština opština u kojima je slovački u službenoj upotrebi i osposobiti prevodilačke službe za to.
- U sredinama u kojima je u službenoj upotrebi **slovački** jezik, uveseti kao kriterijum poznavanje slovačkog jezika prilikom zapošljavanja.
- Stvoriti uslove da pripadnici **vlaške** nacionalne manjine mogu da ostvaruju svoje pravo na upotrebu rumunskog jezika u centralnoj Srbiji i iznađu načine za uvođenje rumunskog jezika u opštinama, u kojima postoje zakonski uslovi za to, bez uplitanja politike u lokalnim samoupravama.

U oblasti negovanja manjinske kulture:

- Nepokretna kulturna dobra Republike Srbije u opštinama Novi Pazar, Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Prijepolje i Priboj, koja sandžački **Bošnjaci** smatraju svojom kulturnom baštinom, definisati kao bošnjačko kulturno naslijeđe i kao takva tretirati od strane države Srbije, njenih predstavnika, ustanova i institucija. Što hitnije donijeti program mjera za zaštitu i unapređenje tog naslijeđa.
- Omogućiti osnivanje Zavoda za kulturu **Bunjevaca** u Vojvodini.
- Putem redovitih natječaja, ili iz drugih izvora, poboljšati osiguranje sredstava za financiranje kulturno-umjetničkih manifestacija, projekata i djelatnosti u organizaciji **hrvatskih** manjinskih kulturnih organizacija, najmanje na istoj razini na kojoj to omogućuje i drugim manjinama koje su po broju adekvatne hrvatskoj manjini.
- Obezbediti sredstva za podsticaj osnivanja kulturnih ustanova ili udruženja za **nemačku** nacionalnu manjinu na nemačkom jeziku.

Po pitanju primene Okvirne konvencije:

U oblasti ekonomskog unapređenja života manjina:

- Formirati budžetski fond za nacionalne manjine da bi se omogućilo kvalitetnije i sigurnije finansiranje projektnih aktivnosti pripadnika nacionalnih manjina.
- Što hitnije formirati Zakonom predviđen Budžetski fond za nacionalne manjine, a dok on ne bude formiran i ne otpočne sa radom, na osnovu postojećih fondova i budžeta na republičkom nivou, obezbediti minimum kontinuiranog, predvidljivog i dovoljnog finansiranja kulturnih aktivnosti i kulturnih institucija manjina, naročito onih koje nacionalni saveti - u skladu sa Zakonom o Nacionalnim savetima i Zakonom o kulturi odrede kao institucije i manifestacije od posebnog značaja za nacionalnu manjinu (primer nacionalnih pozorišta na jezicima nacionalnih manjina).
- Obezbediti adekvatno finansiranje nacionalnih saveta nacionalnih manjina, naročito u svetlu donošenja novog Zakona o nacionalnim savetima koji je u značajnoj meri proširio, odnosno preneo nadležnosti državnih organa na pomenuta najviša tela manjinske samouprave.
- Profesionalizovati rad nacionalnih saveta, što podrazumeva mnogo značajnije angažovanje ljudskih i tehničkih resursa uz značajnije finansiranje.
- Obratiti veću pažnju ekonomskoj situaciji pripadnika nacionalnih manjina koji žive u privredno nerazvijenim područjima i obezbediti da njihovi predstavnici budu na odgovarajući način zastupljeni i u identifikaciji prioritarnih projekata, radi njihovog finansiranja, i u njihovoj realizaciji. Preduzeti posebne mere u oblasti privrednog života i ekonomske investicije, kojima bi se smanjila stopa nezaposlenosti pripadnika **albanske** nacionalnosti (od 70%) u privredno zaostalim pograničnim područjima, devastiranim oružanim konfliktima u prošlosti.
- U procesu predviđene regionalizacije Republike Srbije, imati u vidu činjenicu, da **Bošnjaci** skoncentrisano žive u šest sandžačkih opština, i da je potrebno da one budu u jednom regionu, čime bi se omogućilo efikasnije ostvarivanje njihovih prava.
- Sprečiti ekonomsku diskriminaciju **bugarske** manjine, budući da se u jeku priprema za izgradnju koridora 10 od Niša do bugarske granice, vrši eksproprijacija zemljišta po daleko nižim cenama nego što je to slučaj sa susednom pirotskom opštinom i preči otpuštanjem radnika u ovom ionako ekonomski devastiranom regionu.

U oblasti zaštite pripadnika nacionalnih manjina od diskriminacije:

- Formirati savete za međunacionalne odnose u lokalnim samoupravama u kojima oni još uvek nisu formirani i aktivirati savete u opštinama u kojima postoje, ali se ne sastaju ili su neefikasni. Edukovati članove Saveta o ulozi i značaju Saveta na lokalnom nivou.
- Mađarski nacionalni savet ukazuje na neophodnost obezbeđivanja odgovarajuće istrage dela nasilja i diskriminacije protiv pripadnika nacionalnih manjina“ od strane izvršnih i sudskih vlasti, uz pomoć „posebno povećanja svesti i merama obuke“ službenih lica i sudija.

Po pitanju nesmetanog održavanja slobodnih i miroljubivih prekograničnih odnosa:

- Zaključiti biletarne sporazume sa susednim zemljama Srbije sa kojima to do sada nije učinjeno i omogućiti delotvorniju realizaciju već postojećih sporazuma, uključujući i osnivanje neophodnih bilateralnih komisija.

Po pitanju efikasnog učešća nacionalnih manjina u ekonomskom, socijalnom i kulturnom životu:

- Sačiniti sveobuhvatnu i detaljnu analizu i predvideti praktične korake ostvarivanja delotvornog učešća pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu, odnosno njihove zastupljenosti u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti.
- Afirmisati sistem garantovanih mesta za manjine u lokalnim, pokrajinskim i republičkim parlamentima, kao i neophodnu zastupljenost manjina u najvažnijim ministarstvima i telima i agencijama državne administracije.
- Oživeti, odnosno dovesti u funkciju mnoga (zakonima predviđena) savetodavna tela državnih institucija u kojima je predviđeno aktivno učešće pripadnika nacionalnih manjina i obezbediti njihov kontinuiran i delotvoran rad.
- Načiniti precizniju evidenciju zastupljenosti **Čeha** u javnim službama i omogućiti veću i adekvatniju zastupljenost pripadnika češke nacionalne manjine u javnom životu.
- Doslednije implementirati primenu Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina: pripremiti uputstva u vezi sa učešćem manjina u organima upravljanja nacionalnih saveta nacionalnih manjina, bilo da je reč o školskim odborima ili upravnim odborima kulturnih ustanova, i vršti edukaciju nacionalnih saveta i nosilaca izvršne vlasti.
- Nastaviti dalje napore radi povećanja zastupljenosti nacionalnih manjina u sudstvu i u telima za primenu zakona.
- Stvoriti neophodne uslove za obezbjeđenje efikasnog učešća u ekonomskom i javnom životu i adekvatnu zastupljenost pripadnika **bošnjačke** nacionalne zajednice u pravosuđu, policiji i drugim ustanovama, organizacijama i institucijama na svim nivoima vlasti.

Po pitanju nacionalnog opredeljenja:

- Omogućiti efekasnije učešće pripadnika nacionalne manjine prilikom popisa stanovništva 2011.godine: u sredinama u kojima žive pripadnici nacionalne manjine imenovati jednog člana popisivačke komisije iz redova manjina, obrasce ne popunjavati grafitnom olovkom i omogućiti obavezno potpisivanje anketiranih lica, kao i broj listića.
- Izmeniti metodološko rešenje sa probnog popisa koje se odnosi na nacionalnu pripadnost i maternji jezik: uvesti jedinstvenu rubriku – otvoren odgovor, bez navođenja srpske nacionalne pripadnosti i srpskog maternjeg jezika.
- Otvoriti rubriku «**bunjevački jezik**» radi preciznijeg identifikovanja broja govornika ovog jezika.

Po pitanju negovanja tolerancije i međukulturalnog dijaloga:

- Podsticati razvoj kontakata i interakcija između raznih zajednica koje žive u Srbiji, odnosno potrebne mere podizanja svesti širom zemlje radi unapređenja etničke različitosti Srbije.

Po pitanju primene Povelje:

Zaštita jezika :

- Uvrstiti makedonski jezik i bunjevački jezik kao jezike koji se štite III delom Povelje.
- Razmotriti načine unapređenja iskorišćavanje mogućnosti i opcija koje Povelja, kao izuzetno fleksibilan i variabilan instrument pruža u cilju preuzimanja „ambicioznijih obaveza“ u pogledu mađarskog jezika.

Kao generalna preporuka državnim organima, upućuje se zahtev da se izradi sveobuhvatna strategija za sprovođenje manjinske politike u Srbiji radi uspešnijeg ostvarivanja prava pripadnika manjina, otklanjanja uočenih nedostataka i manjkavosti u praksi, u oblasti: medija, obrazovanja, službene upotrebe manjinskih jezika, kulture, međuetničkih odnosa i srazmerne zastupljenost manjina, u saradnji sa nadležnim organima države.

Ovu su Deklaraciju izradili i potpisali sledeći nacionalni saveti nacionalnih manjina, manjinske nevladine organizacije i nevladine organizacije koje se bave zaštitom nacionalnih manjina:

Bekir Halil Nasyf - Albanske nac. manjina
 Adam - Nacionalni savet slovačke nac. manj.
 Janko Jovanović - Srpska manjina
 Zvezdana Radošević - Mađarske nac. manjine
 - NAC. SAVET RUTINSKE NAC. MANJINE
 Erol Džurđević - Bošnjačko nacionalno vijeće
 Feljmić M. - Hercegovački nac. savet
 Nikola Božić - Bunjevački Nacionalni Savet
 Andrija Pringer - N. SAVET NEVLADINE N.M.
 Imešan Lj. Štambek - Nezavisna organizacija Srpske nac. manjine
 Dušan Čerkez - N. SAVET MAĐARSKOJE NAC. MANJINE
 Ilirko Čučević - NACIONALNI SAVET VLASKE NACIONALNE MANJINE
 Jovanović M. - NACIONALNI SAVET RUMUNSKOJE NACIONALNE MANJINE
 H. Vukobratović - Hrvatski savet Srpske nac. manjine

Đorđević - Odbor⁹ za ljudska prava Niš - CHRIS Niš

- MREŽA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA U SRBIJI CHRIS

Almo Pypovic' - NOVOZADSKA NOVINARSKA ŠKOLA U.G.

for C. Kaci - NOVOZADSKA NOVINARSKA ŠKOLA U.G.

Pavel Domouji - HOS - BGD - NS

Душко Јовановић - НАЦИОНАЛНИ СВЕТИ РОМБЕК

НАЦИОНАЛНЕ МАШИНЕ

Vujic Alexandre - Vojvodansko centar za ljudska prava